

Hamaland Advies is een onafhankelijk adviesbureau op het gebied van Archeologie, Milieu en Ruimtelijke Ordening. Wij hebben ons toegelegd op de advisering en ondersteuning van (gemeentelijke) overheden, projectontwikkelaars, bouwers, ingenieursbureaus en landschapsarchitecten. Hamaland heeft ruime ervaring met: archeologisch projectmanagement en directievoering, aanbestedingen, beleidsadvisering, het opstellen van quickscans, Programma's van Eisen, bureauonderzoeken, integrale bodemonderzoeken en beoordeling van onderzoeken door derden. De oorsprong van ons bedrijf ligt in de bouwwereld en de GWW sector en Hamaland Advies kent haar belangen daarom als geen ander. Het werkgebied van Hamaland Advies omvat hoofdzakelijk de provincies Gelderland, Overijssel, Drenthe, Utrecht en Zuid-Holland.

Geachte relatie,

Voor u ligt de tweede nieuwsbrief van ons bedrijf. Het eerste jaar van ons bestaan is razendsnel voorbijgegaan met vele leuke en bijzondere projecten. Vooral in Coevorden was het spannend, waar Hamaland de coördinatie van de opgravingen namens de gemeente verzorgt. Er waren voortdurend fraaie vondsten te melden die door de bodem werden prijsgegeven. Meerdere malen werd hiermee het landelijke nieuws gehaald, onder andere met de muntschat waarover u in deze nieuwsbrief meer kunt lezen. Ook de afronding van de Landschapsbiografie voor de Circumvallatielinie rondom Groenlo was een belangrijke opgave voor dit jaar. Daarnaast werden voor diverse opdrachtgevers Programma's van Eisen geschreven, onderzoekskosten geraamd en bestemmingsplannen en onderzoeksrapporten getoetst. Kortom, 2008 is een jaar waarop wij met veel genoegen terug kunnen blikken. Het nieuwe jaar zal een spannend jaar worden als we de berichtgeving over onze economie mogen geloven. Maar dat is geenszins aanleiding om nu bij de pakken neer te gaan zitten. Wij hopen U ook in 2009 weer van dienst te kunnen zijn, met het enthousiasme en de inzet die u van ons gewend bent.

Wij wensen u prettige feestdagen en een gelukkig nieuwjaar en uiteraard veel leesplezier met deze nieuwsbrief.

Hamaland Advies

Eric van der Kuijl en Judith Rohling

Nieuwe directeur Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten

Op 1 december 2008 is Cees van 't Veen (53) als directeur van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) aangetreden.

Cees van 't Veen heeft een ruime bestuurlijke ervaring. Hij was nauw betrokken bij de verzelfstandiging van de rijksmusea, en was vervolgens Directeur Cultureel Erfgoed van het Ministerie van OCW. Van 1998 tot 2001 was hij plv. Secretaris Generaal van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Vanaf 2001 was hij directeur van het Fries Museum en het Keramiekmuseum Prinsessehof in Leeuwarden. Cees van 't Veen is verantwoordelijk voor de fusie van dit resp. provinciale museum en het rijksgesubsidieerde museum.

De verdere positionering van de RACM en het ontwikkelen van een eigen statuus van de dienst wordt als een belangrijke opgave beschouwd voor de nabije toekomst.

(Bron: website RACM)

Adviezen op het gebied van
Archeologie, Milieu & Ruimtelijke Ordening

Archeologie

Sinds september 2007 is de nieuwe Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) van toepassing. In deze herziening van de Monumentenwet 1988 zijn de uitgangspunten van het Europese 'Verdrag van Valetta' (Malta) voor Nederland uitgewerkt. Bij de ruimtelijke inrichting van ons land dienen cultuurhistorische en archeologische belangen meegewogen te worden en waar mogelijk te worden gespaard en bewaard. De Rijksoverheid heeft bestemmingsplannen en ontgrondingsvergunningen als uitgangspunt genomen voor de archeologische monumentenzorg. Middels bouw-, sloop-, en aanlegvergunningen dienen via het bestemmingsplan kaders te worden gegeven hoe met het archeologisch erfgoed in de bodem dient te worden omgegaan. Gemeenten hebben de mogelijkheid om binnen de wettelijke kaders en regelgeving een eigen koers te varen. Hamaland adviseert u graag hier invulling aan te geven

Milieu

In veel gevallen is het noodzakelijk om in het kader van de ruimtelijke onderbouwing een bodemonderzoek uit te laten voeren. Soms kan worden volstaan met een beperkt historisch onderzoek, bijvoorbeeld bij verkooptransacties van woningen en bedrijfspanden. In andere gevallen, zoals bijvoorbeeld bij de aanvraag van een bouwvergunning, kan een uitgebreid bodemonderzoek noodzakelijk zijn. Hamaland Advies werkt samen met een netwerk van deskundige en gecertificeerde partners om maatwerk te kunnen leveren op het gebied van bodemonderzoek, bodemadvies en beleid. Daarnaast is Hamaland deskundig op het gebied van multidisciplinair onderzoek, bijvoorbeeld bij de combinatie van archeologisch onderzoek en bodemsanerings-, geotechnisch- of explosievenonderzoek. Hierdoor worden wij vaak ingeschakeld bij complexe projecten en situaties waarvoor een specifieke risico inschatting noodzakelijk is. Dit maakt ons tot een veel gevraagde partner voor zowel gemeenten als bedrijven.

Coevorden pronkt met bodemschatten

Vanaf vrijdag 28 november tot januari 2009 is in het Informatiecentrum Coevorden Beweegt (Kasteel Coevorden) de fototentoonstelling Afdeling Gevonden Voorwerpen te zien. Op tien panelen is te zien en te lezen welke bodemschatten bij de werkzaamheden in het centrum van Coevorden naar boven zijn gekomen. Bij de opening van de tentoonstelling op 28 november jl. presenteerde de gemeente Coevorden tevens een zeer unieke vondst voor de pers en het grote publiek. In november is namelijk bij een archeologische opgraving onder het voormalige bastion (verdedigingswerk) Zeeland in Coevorden een bijzondere muntschat gevonden, die op de tentoonstelling te bewonderen is.

Muntschat

De muntschat bestaat uit 30 grote en kleinere zilveren munten die bij elkaar gevonden werden in de voormalige middeleeuwse vestinggracht. De vestinggracht uit de 12e eeuw werd rond 1580 gedempt voor de aanleg van het bastion. De muntschat blijkt zeer goed bewaard gebleven te zijn en is afkomstig uit verschillende steden. In de schat zitten munten uit Groningen, Deventer en Arnhem, maar ook uit Gent en Aken. De munten zijn globaal geslagen tussen 1380 en 1425. De eigenaar was wellicht een handelsreiziger met goede contacten in een van de naburige Hanzesteden (Zwolle, Kampen of Deventer). De eigenaar heeft de munten vermoedelijk kort na 1425 verborgen of verloren.

Nadat de munten verder gereinigd zijn, gaan ze naar het Koninklijk Penning Kabinet in Utrecht. Daar wordt onder meer naar de precieze samenstelling en de herkomst van de muntschat gekeken.

Kruithuis

Bij de aanleg van een binnenhaven in het voormalige bastion Zeeland werd in oktober 2008 geheel onverwacht ook het fundament van een voormalige kruittoren aangetroffen. De restanten van de toren zijn door archeologen van Grontmij Assen opgegraven. Kruittorens (of pulvertorens) waren bedoeld om het buskruit droog en veilig in op te bergen. De pulvertoren op bastion Zeeland werd op 9 juli 1657 gebouwd, aangezien de pulvertoren Overijssel (één van de oorspronkelijk vier torens van het Kasteel) niet genoeg buskruit kon bergen. De bouw van de toren op bastion Zeeland werd in het najaar uitbesteed aan de "Commies Van 't Hoff" voor fl. 3.650,=, een behoorlijke som geld in die tijd. In het voorjaar van 1660 was de toren klaar. In 1701 werden bij de reno-

vatie van de vesting twee nieuwe magazijnen gebouwd; naast het Weeshuis en aan het eind van de Oosterstraat. De laatste, gelegen op een steenworp afstand van de onderzoekslocatie, heeft vermoedelijk in datzelfde jaar of kort daarna de pulvertoren op bastion Zeeland vervangen. Mogelijk is de kruittoren al eerder buiten gebruik geraakt. Voor meer info: www.coevordenbeweegt.nl

Archeologen van Grontmij zijn bezig met het vrijleggen van het fundament van het kruithuis uit de zeventiende eeuw. De houten staanders zijn met piketpaaltjes gemarkeerd. © Hamaland Advies

Nieuws over de Circumvallatielinie

Het College van Burgemeester en Wethouders van gemeente Oost Gelre heeft de gemeenteraad tijdens de raadsvergadering van 16 december 2008 voorgesteld om een project voor de linie op te starten. Dit project, op basis van het door Hamaland Advies geschreven projectplan voor de linie, heeft tot doel de Circumvallatielinie rondom Groenlo fysiek en planologisch te beschermen en het herstel en beheer van de linie in de toekomst mogelijk te maken. Voor dit ambitieuze project zijn inmiddels ook contacten gelegd met de grensgemeenten Vreden en Borken. Het Westmünsterland was destijds nauw betrokken bij het Beleg van Grol en dikwijls zelf het decor voor de strijd tussen de Staatse en de Spaanse troepen. De Circumvallatielinie uit 1627 was een belegeringsring uit de Tachtigjarige Oorlog die aangelegd werd om Grol te ontzetten van de Spaanse bezetter. Frederik Hendrik liet daarvoor op de tekentafel een ontwerp maken waarbij, uniek voor die tijd, de fysisch geografische, geologische en hydrologische kenmerken van het landschap rond Groenlo de basis vormden. De Circumvallatielinie rond Groenlo is de best bewaard gebleven belegeringsring uit die tijd in West-Europa en heeft daarmee alle ingrediënten om uit te groeien tot een enorme publiekstrekker. Voor meer info: www.groenlovestingstad.nl en www.circumvallatielinie.nl

Ruimtelijke Ordening

Bestemmingsplannen moeten om de 10 jaar worden geactualiseerd. Met de invoering van de nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) mogen gemeenten ook "beheersverordeningen" opstellen voor gebieden waarin geen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden voorzien. De wijze waarop gemeenten omgaan met het verlenen van een vrijstelling kan verschillend zijn. Elke gemeente heeft haar eigen bevoegdheid tot het instellen van beleid voor het verlenen van een vrijstelling. Bij bestemmingsplanwijzigingen is vaak sprake van toetsing op verschillende aspecten zoals geluid(shinder), flora en faunawetgeving, externe veiligheid, etc. Hamaland Advies zorgt met erkende partners voor een vlotte en gedegen afwikkeling van bestemmingsplanprocedures. Informeer gerust eens naar de mogelijkheden. Tot slot. Wat doet Hamaland nog meer? Wij leveren onder meer de volgende diensten:

- selectiebesluiten en adviezen
- projectplannen
- second opinion bij advisering door derden
- begrotingen voor onderzoek
- beoordelingen van offertes
- tentoonstellingen
- publicaties
- ondersteuning voor bedrijven bij uitwerking van (oud) onderzoek

OVERIG BODEMNIEUWS

Opruimen van vervuilde grond blijkt zelden haalbaar!

Er zijn ruim 27.000 plekken in Noord-Holland aan te wijzen waar de grond ernstig vervuild is. De provincie gaat ervan uit dat in de praktijk slechts tien procent daarvan opgeruimd wordt. Maar dan nog staat Noord-Holland voor een gigantische saneringsopgave waar vele miljoenen mee zijn gemoeid. De provincie wil dat voorrang wordt verleend aan saneringen die nodig zijn in verband met woningbouwprojecten.

Garagebedrijven, gasfabrieken maar ook een touwslagerij of scheepswerf van een paar eeuwen geleden: overal in Noord-Holland zijn de vervuilde sporen van bedrijvigheid achtergebleven. Dat blijkt uit bodem- en archiefonderzoek dat verricht is in verband met de eis van het Rijk om alle plekken die vervuild zijn of potentieel vervuild zijn, in kaart te brengen. Dit zogeheten 'landsdekkend beeld' levert een kaart van Noord-Holland op met maar liefst 41.269 verontreinigde locaties. Daarvan zijn er 27.144 aangemerkt als 'potentieel ernstig en/of urgent verontreinigde locaties'. Dat zijn plekken waar op één of andere manier een vervolgactie nodig is. Volgens een kostenmodel van het Rijk is er een slordige vijf miljard euro nodig om al die plekken aan te pakken. De provincie geeft prioriteit aan saneringen die nodig zijn voor woningbouwprojecten.'

De provincie is niet gelukkig met de opdracht van het Rijk om alle bodemvervuilingen in kaart te brengen. De inventarisatie van bodemvervuilingen en bijbehorende kostenraming maken duidelijk dat in Noord-Holland de doelen van de rijksoverheid niet gehaald worden. Het Rijk wil dat in 2030 heel Nederland een 'duurzame bodemkwaliteit' heeft bereikt. Niet alleen in Noord-Holland is dat niet haalbaar. Gezamenlijk hebben de provincies het ministerie van VROM en de Tweede Kamer een brief geschreven waarin wordt gesteld dat het Rijk de lat te hoog legt. Volgens de provincie zal minder dan tien procent van de ernstig vervuilde plekken uiteindelijk ook echt geschoond worden, of wel 2700 plekken in Noord-Holland.

(Bron: Het Noordhollands Dagblad, 14 december)

Uitgelicht

Mijn naam is Roel de Lepper (40). Ik ben sinds een jaar werkzaam bij ingenieursbureau Infrasoil bv en coördinator van de vestiging te Holten (Ov.). Infrasoil bv is een klein maar landelijk werkend milieukundig- en civieltechnisch adviesbureau met vestigingen in Veenendaal en Holten. Het team bestaat uit 12 personen waarbij de kern wordt gevormd door 7 ervaren projectmanagers die allemaal hun sporen hebben verdiend op het gebied van milieu- of civiele techniek. Bij Infrasoil bv houd ik me in de breedste zin van het woord bezig met alles wat te maken heeft met sloop, bodemsanering, archeologie-, bouw- en woonrijpmaken. Dit kan gaan over het uitvoeren van een eenvoudig bodemonderzoek tot het opstellen van bestekken en directievoering bij genoemde werkzaamheden. Als projectmanager betekent dit dat je een helikopterview moet hebben en daar waar je geen of niet genoeg kennis van hebt, moet weten waar de expertise wel aanwezig is. In dat kader maken wij regelmatig gebruik van de diensten van Hamaland Advies. Bij Infrasoil bv zijn we gewend om zaken te doen met deskundige mensen en niet zozeer met bedrijven, vandaar dat het voor mij een vanzelfsprekendheid is om bij archeologische vraagstukken Hamaland Advies in te schakelen. Dit jaar heeft Hamaland Advies al een aantal second-opinions voor ons uitgevoerd en ons op andere locaties voorzien van deskundig advies. Met behulp van eigen kennis en ervaring, aangevuld met specialistische kennis zijn we in staat om voor onze opdrachtgever de juiste antwoorden te geven op vaak ogenschijnlijk eenvoudige, maar in de praktijk hele lastige vragen. Ik ben ervan overtuigd dat Infrasoil bv en Hamaland Advies de komende jaren nog veel plezier aan elkaar zullen beleven.

INFRASOIL

Adviseurs voor Infrastructuur & Milieu